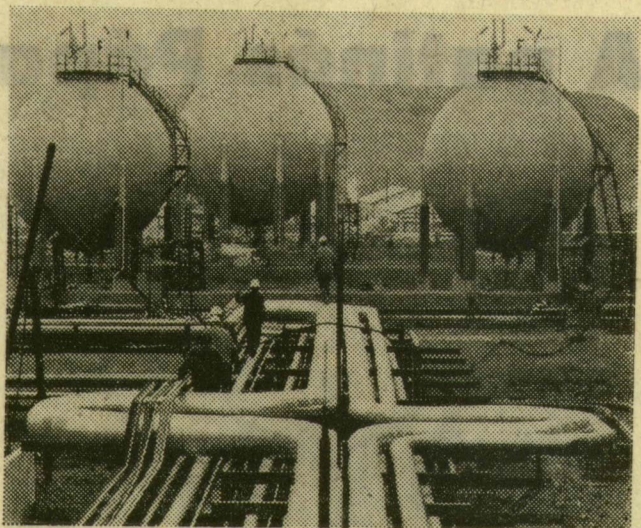

PVC-gyár épül

Kazincbarcikán KISZ-vevédnökséggel épül a Borsodi Vegyi Kombinát új PVC-gyára, amely évente 250 ezer tonna 50 százalékos nátronlúgot gyárt az alumíniumiparnak, a felszabaduló klórból etilén hozzáadásával pedig 150 ezer tonna PVC-port állítanak majd elő évente. A próbaüzem 1978-ban megkezdődik. Képünkön a PVC-tároló gömbtartályok.

Szavatosság a lakásért

Hazánkban — de valószínűleg más országokban is — a legfontosabb és legdrágább árucikk a lakás, amely nem is egy, hanem több generációt kiszolgál. Kenyeret naponta, ruhát, cipőt évente, tévét, gópkocsit megfeljebb egy évtizedre vásárolnak az emberek. A tartós fogyasztási cikkekre a gyártó cég szavatosságot vállal. Tehát meghatározott ideig garancia — normális használat esetén — a díjmentes javítást, alkatrészek cseréjét, vagy az egész termék kicserélését. Méltán várja el a vásárló ezt a biztosítékot egy lakásnál, melynek jelenleg az átlagára eléri a fél millió forintot. Környezetünkben a legtöbb lakást a DELEP dolgozói építik, s amióta házgyárral is rendelkeznek, évente ezer százmra ontják a lakásokat. Több lakás, nagyobb örm mindannyiunknak, különösen azoknak, akik régóta várnak önálló otthonra. De a több lakás, az állandóan növekvő mennyiség bizonyos mértékben a gondokat is növeli.

Egyik építőipari szakember nosztalgiaiával mondta, hogy a mennyiségi növekedés szakmájukban a minőség rovására megy. A lakás vásárlója, tulajdonosa nem ilyen aspektusból mond véleményt, hanem kategorikusnak kijelenti, hogy hanyag munkával sérül meg a minőség. Lehet, hogy a szakemberek is igaz van, mert mindennek van határa, a mennyiségi oldalnak is, sőt, bizonyos feszítések valójában más területre terhelődnek, így a minőség területén is bekövetkezhet a romlás. E két párhuzam azonban nem ad választ, legálább is megnyugtatót nem. Sok más összetevő befolyásolja a lakások minőségét. Az építési anyagok és szerelvények, berendezések minősége, amelyet végeredményben nem is a kivitelezők készítenek. Hasonlóan lényeges a szakmunkások tudása, morális magatartása, a csoportvezetők és művezetők alapállása, az üzem- és munkaszervezés állapota. A legtöbb kifogás mégis olyan területeken éri az építőket, amelyeket nem kellett volna céltáblává degradálni.

Ahogy mondani szokták, józan paraszti ésszel is megállapítható, hogy a szavatossági munkák jelentős részét azért kell elvégezni, mert egyszerűen odacsapták a munkát, lelketlenül, felelőtlenség nélkül, hogy fájt, mert nem lehetett volna, egy lépést sem, amíg a szekrény ajtaja nem záródik, az előszoba burkolata rücskös, a bejárati ajtót nem lehet becsukni, ferdén áll a csempé, a szegély nem takarja el a szőnyeg szélét, a hollandier mellett csurog a víz és így tovább, ezernyi példát mondhat bárki. Volt olyan építőipari vezető, aki erre a kérdésre azt felelte nekem, hogy lehet választani, vagy száz lakás hibákkal, vagy kilencvenöt hiba nélkül. Talán nekünk-e öt olyan lakásra váró családot, aki lemondana a minőség miatt? Mondanom

sem kell, mennyire hibás az ilyen szemlélet, már eleve lemond a jól végzett munkáról.

Persze olyan szakemberekkel is szót váltottam, akiknek az volt a véleménye, hogy kizárólag fejeleim kérdése az egész. A lelkiismeret kérdése. Mert milyen ember az, aki otthagyja hibásan a munkáját. Az az ember lelkiismeretlen más tekintetben is, a magánéletében is, a közéletben is. Az idős szak — mert legalább harminc esztendő hűzött le idáig az építőiparban — inkább kevesebbet keres, de amit kiad a keze alól, azért vállalja a felelősséget. Elismerik ezt vezetői is, bár megkapta már a háta mögött, hogy sokáig pizmog a kiadott munkán. Nekem ez a pizmogós embertársam a szimpatikusabb, mert amikor saját munkáját becsülte, engem, embertársait is megbecsülte. Valószínű lelki szemei előtt megjelennek az új lakók, áttételesen az ő gyermekei, unokái, s odaképzelte magát is a várva várt otthonba, boldogságuk részese kívánt lenni.

Apró kiigazítások mindig maradnak lakásépítés után. Eppen arra való a szavatossági üzem az építőlalalnak, hogy azokat rendbe tegye, kijavítsa. A DELEP szavatossági üzemének vezetőivel beszélgettem, elmondták, hogy sokat javult helyzetük az utóbbi években. A saját területükön is fejlődés tapasztalható. Jelenleg nyolcvan szakember segíti helyrehozni azokat a hibákat, amelyeket otthagytak a kivitelezők. Minden szakmában segíthetnek: asztalosaik, festőik, burkolóik, lakatosaik, vízvezeték-szerelőik és más mesterségek képviselői nagy tapasztalatokkal rendelkeznek.

De végül is, mi az, amit az építő vállalat valójában helyreigazít? A válasz pontos és egyszerű: van egyéves és hároméves garancia. Ha felépítettek egy lakóházat, első mozzanat, hogy műszaki átadást végeznek, a fölmerülő hibákat ki kell javítani, mielőtt a tulajdonosok, a lakók beköltöznenek. Ha — úgy mond — minden rendben, akkor költözhetnek, s egy esztendő múlva a szavatossági üzem szakemberei, a vállalat minőségi ellenőrei és természetesen a beruházó részt vesz egy olyan bejárás, melynek során minden hibát fölmérnek, és jegyzőkönyvbe vesznek. Ezután a szavatossági üzem dolgozói kijavítják a reklamált hibákat. A félreértések elkerülése

végett írom csupán, hogy akadnak olyan hibák is, amelyek meggátolják a lakás normális használatát, azokat soron kívül, azonnal rendbe hozzák.

A szavatossági üzem munkájáról most nem kívánunk elemzést adni, valószínű, nekik is megvan a maguk keresztyük. Hiszen elmondanak sok olyan példát, amikor a lakók félreértik a szavatosságot, s az építőipari vállalatot kéri számon a hat hónap múlva kiegészített villanykörte cseréjét is. S olyan esetekben is követelőznek, amikor saját maguk tettek tönkre lakásberendezéseket, tartozékokat. Ezek kirívó esetek, de a többség, a panaszok zöme — sajnos — nem a lakók, hanem az építők hibájából keletkezik. S arról már, szinte csak mellékesen teszünk megjegyzést, hogy a szavatosságot garantáló munkások olykor „revolvereznek” a javítást jogosan kérő emberekkel szemben. Ez morális kérdés. A szavatossági üzem vezetői elmondták azt is, hogy nagyon kényesek a morálra. Tisztában vannak azzal, hogy a garanciális javításokat végző szakmunkások egy nagy vállalat színeit képviselik a vásárlókkal, a lakókkal szemben. S volt rá eset, hogy a fegyelemsértőt azonnali hatállyal elküldték munkahelyéről.

A szavatosságot erkölcsösen kell biztosítani. Erkölcsösen és kiváló minőségben, tehát vissza kell állítani azt az állapotot, melyet már eredetileg is föltételezett a partner, vagyis a lakás vásárlója, amikor kétoldalú megállapodásra jutott az építővel — vagy azok megbízottaival —, hogy meghatározott összegért, meghatározott minőségű árut kap. Nincs ebben semmi különös, és semmi újdonság. Régi szabálya a piacnak, ahol termelők és fogyasztók találkoznak, s végül üzletet kötnek. Törvény is született, s hamarosan életbe lép a lakások szavatosságával kapcsolatban. Remélhetően elkerülhetőek lesznek a korábbi viták, s a pénzért valóban megfelelő „tartós fogyasztási cikkhez” jut a félmilliót áldozó család. Maradhatnánk abban is, hogy az építőipar nem jótéteményező nálunk, hanem a dolgozó társadalom része, ahol éppen úgy illik kiadni a kézből a terméket, mint a péknek, a szabónak vagy bármely más mesterembernek. Ennyit a kölcsönös tisztesség alapján is elvárunk egymástól. Ez lenne az igazi szavatosság.

Gazdag István

Demográfia és prognosztizálás

Bizonyos D. Pálné, Budapest XIV. kerületének egyik lakója írta a Nők Lapja szerkesztőségének címzett levelében a következő sorokat: „Higgyék el, sokszor azoknak adok igazat, akik csak maguknak élnek. Ők járnak szép ruhában, szórakoznak, utaznak, én pedig reggel fél óttól este tizenegyig talpon vagyok, és hordom az 5-8 éves ruhámat. Majd pedig, amikor végre testileg és idegileg fáradtan nyugdíjba mehetnék, akkor esetleg dolgozhatom tovább, mert lehetséges, meghoszabbítják a nyugdíjkorhatárt, a mostani kényelmesebb miatt... Négy gyereket neveltek, s óvodában dolgozom.”

A levél 1970-ben íródott, akkor, amikor fellángolt a népesedési vita, amikor gazdasági és demográfusok felismerései váltak valóban országgló közüggé. Abban az időben hazánkra az volt a jellemző, hogy a természetes szaporodás alig érte el a három ezreléket...

1972-ben már levonhatóvá vált a következtetés: a népesség csökkenésének számtalan káros vetülete, beláthatatlan káros következménye lehet. Széles alapon szervezett gazdasági életünk fejlődése akadhat el munkaerőhiány következtében, a munkaerőhiány magára a munkamorálra is károsan hat, s ennek már a jelei is láthatók.

A gazdasági növekedés elmélete és gyakorlata bizonyítja, hogy a nemzeti jövedelem növelése — az egy emberre jutó fogyasztás változatlan, vagy emelkedő szintje mellett — csak akkor biztosítható, ha a munkaképes lakosság minden újabb nemzedéke a teljes foglalkoztatottság körülményei között élte termelő periódusában nagyobb társadalmi terméket hoz létre, mint amennyit elfogyaszt.

Ide kívánczik egy másik tény is: a társadalomnak az adott pillanatban szorgalmaznia kell a munkavállalók számának — és tegyük hozzá még: ezen emberek szakmai tudásának — növekedését. Ennek döntő eleme, hogy legyen a termelésbe vonható további munkaképes lakosság. Ilyen azonban — hazánkban nincs. Az extenzív fejlesztés korszaka lezárult.

Társadalmunk gondja tehát: népesedéspolitikai intézkedésekkel kell elejét venni a munkaerőhiány további romlásának.

Kádár János mondta néhány évvel ezelőtt: „Szeretném itt is hangsúlyozni mély meggyőződésemet, hogy a család gyarapodásához, a gyermekek neveléséhez anyagi eszközök kelljenek. Mi, materialisták, jól tudjuk, hogy csak sóhajból megélni, gyereket nevelni nagyon nehéz. De merem állítani, elvtársak, változtatnunk kell egy jelenleg eléggé elterjedt — bár nem uralkodó — szemléletmódon is. Ha ki-ki saját lelkiismerete szerint látogatja, hogy tétét vesz inkább, vagy kocsit, mintsem hogy gyereke legyen, az ő dolga. Itt kötelező törvények nincsenek; ...de aki a társadalom normális törvényeit, az emberi természet nemes vonásai szerint él, azt nem lehet csúfolni, azt mi nem tűrhetjük.”

Elöl egy egyévesforma gyerek, mögötte mamája babahasával, a kezét egy háromévesforma kisleányka fogja. Jönnék, gyűrekeznének föl a városba induló buszra, a Csillag téren.

Segíteni senki nem segít az anyukának. Jóval később kap csak helyet is a nem is túlszűfölt buszban; úgy, hogy egy idősebb férfi parancsol fel ülőhelyéről két fiatalasszonyt.

Az egyikük nem is bírja ki megjegyzés nélkül: „Mi már a viztoronynál felszálltunk, miért nem tud más is gondolni arra, hogy helye legyen.”

(A megjegyzéstevőn drága bunda van, a gyerekeivel utazó nőn sokkal olcsóbb. A drágább holmit a gyerekek viselik.)

Szegedről elmondható, hogy a foglalkoztatottak száma évek óta nem nőtt számottevően. Így a város termelő vállalatai nem tehetnek mást: fokozniuk kell a hatékonyságot, csökkenteniük a kiegészítő tevékenységet folytatók arányát, növelniük a munkaidő kihasználásának mértékét. Az ipari termelés országos átlagot meghaladó növekedési üteme csak így tartható.

Am gondolni kell a közeli és a távolabbi jövőre is. Létkérdés, sorskérdés, hogy gondoljunk rá.

Országunk nyersanyagszegény; ebből következően exportérékeny; csak a hatékonyság növelésével, a termelékenység fokozásával hosszú távon nem oldhatók meg gondjaink. A jövőben csak kis anyag- és energiaigényű gyártmányok, ágazatok fejlesztése gazdaságos. Ez a tény pedig arra utal, hogy a munkaerőhelyzetünk stabilizálására van szükség: arra, hogy gyáraink realitásnak tűnő tervet ne futhassanak létszámhiány miatt zátonyra.

A D. Pálné élnek helyesen, és éppen ezért nem is érthető az ő aggodalmuk jövőnkét illetően. Abban viszont igazat kell adnunk nekik, hogy nemcsak az ő igazságérzetüket, de az egész társadalomét meg kellene mozdítani; hogy azok, akik a jövő megalapozására nem vállalkoznak — bár megtehették! —, legalább jól megérdemelt ellenszenvünket vivják ki.

Nem többet, csak ennyit, bár ennyi sem kevés!

Végül egy tény csupán: „1985-ig a társadalom a családi pótlékban részesülő gyermekek akkori felnevelési költségeinek mintegy felét fedezi.”

A népesedéspolitikai intézkedések hatékonysága azonban szemléletünk változása nélkül tovább nem fokozható.

A két buszbéli fiatalasszonynak adreshálva ugyan, de általánosságban is érvényes következtetés ez. A népesség növekedése, sőt annak prognosztizálhatóan pontos mértéke is múlik ezen. Pedig ma már az ezredfordulóra kell terveznünk, tudnunk kell, hogy hány ember léphet munkába akkor, s azt is, hogy körülbelül milyen képzettségűeknek kell lenniük. A jövőt tervezni kell ugyanis, de ez csak a jelenben lehetséges.

Petri Ferenc

Hol szorít a cipő?

Gyárnak nevezik, de senki ne képzeljen maga elé óriási munkacsarnokokat, futószalagot, megrakott ládákat. A gyógyászati segédeszközök gyárában, noha jó néhány korszerű, értékes géppel találkozhat az kíváncsiskodó, nagyrészt kisipari módszerrel dolgoznak. Nem is lehet ez másként. Ortopéd cipőt, gerincet rögzítő fűzőt nem lehet séma után készíteni. A kezi munka még nélkülözhetetlen, s mivel mindössze csak néhány tucaat szakember dolgozik a gyárban, átlagosan 60 napot, vagy még ennél is többet kell várnia annak, akinek például ortopéd cipőre van szüksége.

A gyógyászati segédeszközök központi, budapesti gyára nagy erőfeszítéseket tesz, hogy vidéki fiókjában s a jókora területet — három megymét — ellátó szegedi gyárban korszerű feltételeket teremtsen a munkához. Az Egészségügyi Minisztérium a másik aggasztó gondon próbál segíteni, évente 15 millió forinttal támogatja az ortopéd szakképzést. Azaz támogatni, ha lenne erre az igen fontos, könyvűnek ugyan nem mondható, de rendkívül szép munkára vállalkozó.

Az évi 25 ezer ortopédiai segédeszköz gyártására csupán 40 dolgozóval rendelkezik a gyár. Kivétel nélkül szakmunkások: a cipészeknek, a műszerészeknek, a fűzőkészítőknek itt nemcsak szakmájukat kell magas fokon ismerniük, tudnak latinul írt recepteket olvasni, s a leglényegesebb anatómiai, élettani ismereteket is megismerik.

Szép pálya az övék, hovatovább mégis kiháló szakma lesz. A szegedi 40 tagú kollektívájuk háromnegyed része öt-hat éven belül nyugdíjba megy. Az ipari szakmunkásképző intézetek évek óta nem képeznek

ortopéd cipészt és műszerészt, így aggasztóan megválaszolatlan a kérdés: mi lesz az utánpótlással?

A minisztérium az anyagi áldozatoktól sem riad vissza, mégis — úgy látszik — csak pénzzel nem lehet a gondokon segíteni. A szakma népszerűsítésére lenne szükség, s mivel e témában országszerte „szorít a cipő”, a helyi illetékes szerveknek minél előbb megoldást kellene találni. Igaz, a Klauzál téri gyógyászati segédeszközök gyára nem kimondottan szegedi illetőségű. Gazdája, felügyeleti szerve, patronusa nincs a városban, a budapesti központhoz tartozik. Gondjai azonban a város s a környező megyék lakosságát sem hagyják érintetlenül.

A szervezett, összehangolt propaganda talán segítené. Akár a pályaválasztási tanácsadó intézet is magára vállalhatná ennek az igazán szép szakmának a népszerűsítését. A fiatalok ugyanis nem ismerik eléggé e munkát, nem tudják, hogy az ortopéd cipész és műszerész az orvos legközelebbi mészaki segítőtársa, akinek munkáját anyagiakban is tisztességesen honorálják.

L. Zs.

Emlék-érem

A Semmelweis Orvostudományi Egyetem Tanácsa kiemelkedő szakmai és oktatói tevékenységéért a tanár-ágothai János K. egyetemi tanárt, a Tudományos Akadémia díj-tüntette ki az 1977. évi Semmelweis-emlékéremmel.

Támogatás óvodákra

A Borsod megyei tanács újabb tizennégymillió forintot visszavonó támogatást juttatott a községeknek óvoda építésére. Az összeget — pályázati alapon — tizenegy község kapta meg, azzal a kikötéssel, hogy saját erőforrásaikból együttesen ti-

zenkilencmillió forinttal kiegészítik. Az összesen 35 millió forint értékű támogatás felhasználásával az ötödik ötéves tervben több mint ezer óvodai helyet alakítanak ki Borsod megye harminckét településén. (MTI)